



MARZEC 2025

SPADKOBIERCY USTAWOWI

FUNDACJA TAURUS

CZEGO DOWIESZ SIĘ Z INFORMATORA:

- kiedy ma miejsce dziedziczenie ustawowe
- jakie są zasady dziedziczenia ustawowego
- jaka jest kolejność dziedziczenia ustawowego
- jaka jest procedura związana ze stwierdzeniem nabycia spadku

KRĄG SPADKOBIERCÓW USTAWOWYCH W POLSKIM PRAWIE SPADKOWYM

Wstęp

Dziedziczenie ustawowe zachodzi w sytuacji, gdy:

- Spadkodawca nie pozostawił testamentu — oznacza to, że zmarły nie sporządził za życia testamentu określającego, kto i w jakiej części ma po nim dziedziczyć. W takiej sytuacji zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu cywilnego, które regulują kolejność dziedziczenia przez członków rodziny.
- Testament okazał się nieważny — testament może zostać uznany za nieważny, jeśli został sporządzony z naruszeniem przepisów prawa, np. gdy spadkodawca był w momencie jego sporządzania niezdolny do świadomego wyrażenia swojej woli, działał pod wpływem groźby lub błędu, albo gdy testament nie spełnia wymagań formalnych (np. brak własnoręcznego podpisu przy testamencie holograficznym).

- Spadkobiercy wskazani w testamencie nie chcą lub nie mogą dziedziczyć — może to nastąpić w kilku przypadkach:
 - Zrzekli się dziedziczenia — przed śmiercią spadkodawcy mogli zawrzeć umowę o zrzeczenie się dziedziczenia.
 - Odrzucili spadek — po śmierci spadkodawcy mogli złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku.
 - Zostali uznani za niegodnych dziedziczenia — sąd może uznać spadkobiercę za niegodnego, jeśli np. popełnił on ciężkie przestępstwo przeciwko spadkodawcy, celowo ukrył lub zniszczył testament albo podstępem skłonił spadkodawcę do jego sporządzenia lub odwołania.

ZASADY OGÓLNE DZIEDZICZENIA USTAWOWEGO

Zgodnie z zasadą określoną w art. 931 k.c., krąg spadkobierców ustawowych ustala się według więzi rodzinnych, przy czym:

- Spadkobiercy ustawowi dziedziczą w kolejności określonej w przepisach.
- Każda grupa spadkobierców wyklucza dalsze grupy z dziedziczenia (np. dzieci spadkodawcy wykluczają rodziców).
- Udziały spadkowe poszczególnych spadkobierców są określone w równych częściach, chyba że przepisy przewidują inaczej (np. dla małżonka).



KOLEJNOŚĆ DZIEDZICZENIA USTAWOWEGO

Małżonek i dzieci:

Zgodnie z art. 931 § 1 k.c., w pierwszej kolejności spadek przypada:

- Małżonkowi,
- Zstępnym (dzieciom spadkodawcy i ich potomkom, np. wnukom, prawnukom).

Podział spadku w tej grupie:

Małżonek dziedziczy co najmniej 1/4 spadku, nawet jeśli liczba dzieci przekracza czworo. Pozostała część dzielona jest po równo między dzieci.

Jeśli któreś z dzieci spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, jego udział przypada jego zstępnym (wnukom, prawnukom).

Małżonek i rodzice spadkodawcy:

Jeżeli spadkodawca nie miał dzieci, do dziedziczenia dochodzą:

- Małżonek,
- Rodzice spadkodawcy

Podział spadku w tej grupie: Małżonek dziedziczy połowę spadku, a druga połowa przypada rodzicom w równych częściach. Jeśli jedno z rodziców nie żyje, jego udział przechodzi na drugiego rodzica.

Rodzeństwo i ich zstępni:

Jeżeli jedno z rodziców zmarło wcześniej, jego udział przypada rodzeństwu spadkodawcy.



Krąg spadkobierców ustawowych ustala się według więzi rodzinnych - dziedziczą oni na podstawie kolejności określonej w przepisach.

Podział spadku w tej grupie:

Udział po zmarłym rodzicu dzielony jest po równo między rodzeństwo spadkodawcy. Jeśli któreś z rodzeństwa nie żyje, jego udział przypada jego dzieciom (siostrzeńcom i bratankom spadkodawcy).

Udział spadkowy małżonka, który dziedziczy w zbiegu z rodzicami, rodzeństwem i zstępnymi rodzeństwa spadkodawcy, wynosi połowę spadku.

W braku zstępnych spadkodawcy, jego rodziców, rodzeństwa i ich zstępnych, cały spadek przypada małżonkowi spadkodawcy.

Dziadkowie:

W braku zstępnych, małżonka, rodziców i rodzeństwa, do dziedziczenia dochodzą dziadkowie spadkodawcy – art. 934 k.c.

Podział spadku w tej grupie:

Dziadkowie dziedziczą w równych częściach (po 1/4). Jeżeli dziadek lub babcia nie żyje, ich udział przypada ich zstępnym (wujom, ciotkom). W braku dzieci i wnuków tego z dziadków, który nie dożył otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada pozostałym dziadkom w częściach równych.

Pasierbowie:

W przypadku braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa, dziadków i ich zstępnych, spadek przypada pasierbom – art. 934(1) k.c..

Pasierbowie dziedziczą wyłącznie wtedy, gdy ich rodzice już nie żyją.

Gmina lub Skarb Państwa:

Jeśli brak jest jakichkolwiek spadkobierców, spadek przypada:

- Gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy,
- Skarbowi Państwa, jeśli miejsca zamieszkania spadkodawcy nie można ustalić.

Szczególne zasady dziedziczenia małżonka:

1. **Separacja:** Małżonek nie dziedziczy, jeśli sąd orzekł separację prawomocnym wyrokiem,
2. **Rozwód lub unieważnienie małżeństwa:** Małżonek nie dziedziczy, jeśli małżeństwo zostało rozwiązane prawomocnym wyrokiem przed śmiercią spadkodawcy.

STWIERDZENIE NABYCIA SPADKU

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku jest jedną z podstawowych procedur służących do ustalenia, kto i w jakim zakresie dziedziczy po zmarłym spadkodawcy. Stwierdzenie nabycia spadku może nastąpić na drodze sądowej, jak i u notariusza. Wybór ścieżki zależy od preferencji spadkobierców co do sposobu załatwienia formalności.

Jaki jest cel postępowania?

Postępowanie to ma na celu oficjalne potwierdzenie przez sąd, kto nabył spadek — na mocy ustawy lub testamentu — oraz w jakim udziale. Orzeczenie sądu w tej sprawie przybiera formę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, które staje się prawomocne po upływie terminu do zaskarżenia.

Kto może złożyć wniosek?

Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku może złożyć każda osoba mająca w tym interes prawny, czyli przede wszystkim:

- spadkobiercy ustawowi i testamentowi,
- zapisobiercy,
- uprawnieni do zachowku,
- wierzyciele spadkodawcy.

Jakie są wymogi formalne wniosku?

Wniosek składa się do sądu rejonowego właściwego dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy. Powinien on zawierać m.in.:

- dane wnioskodawcy i uczestników postępowania,
- informację o podstawie dziedziczenia (ustawowej lub testamentowej),
- dowody, np. akt zgonu spadkodawcy, testament (jeśli istnieje), akty stanu cywilnego spadkobierców.

Jaki jest przebieg postępowania?

W toku postępowania sąd ustala krąg spadkobierców oraz podstawy ich powołania do spadku. W sprawach skomplikowanych sąd może przesłuchać świadków, badać testament, a także weryfikować, czy nie zachodzą przesłanki do uznania któregoś ze spadkobierców za niegodnego dziedziczenia.

Alternatywa - poświadczenie dziedziczenia u notariusza:

Sprawy spadkowe nie muszą być zawsze załatwiane przed sądem.

Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. — Prawo o notariacie pozwala na uzyskanie aktu poświadczenia dziedziczenia u notariusza, jeżeli:

- między spadkobiercami nie ma sporu co do tego, kto dziedziczy i w jakim udziale,
- wszyscy spadkobiercy stawiają się osobiście przed notariuszem.

Notariusz sporządza protokół dziedziczenia, a następnie — po zarejestrowaniu dokumentu w Rejestrze Spadkowym — wydaje akt poświadczenia dziedziczenia, który ma taką samą moc prawną jak postanowienie sądu.

Nieodpłatna pomoc prawna, porady obywatelskie, bezpłatna mediacja

Masz pytania prawne lub potrzebujesz wsparcia obywatelskiego?
Skorzystaj z bezpłatnej pomocy!

Jak się zgłosić? ☎ Zadzwoń: 616 463 344 (poniedziałek–piątek, 7:30–20:00)
✉ Napisz: npp@um.poznan.pl

Zadanie jest finansowane ze środków budżetowych Miasta Poznania.